

Львівський державний університет
внутрішніх справ

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Тези доповідей та повідомлень учасників
Міжнародної науково-практичної конференції*

31 жовтня 2014 р.

Львів

робленість зазначеної проблеми обумовлює наявність протилежних поглядів на природу та механізми інтуїтивного мислення;

– по-друге, переважна більшість дослідників наголошують на важливості особистісних якостей суб'єкта в процесі виникнення та використання інтуїції в діяльності правоохоронця, серед яких найбільш вагомими виступають наявність досвіду (практичного та життєвого), творчих здібностей. Водночас, значущими є зміст та методи професійного навчання;

– по-третє, поодинокі спроби виявити психолого-педагогічні засади розвитку інтуїтивного мислення містять чи спрощені спроби застосування психотехнологій на основі досягнень асоціативної психології чи розвитку наближених до нього психологічних явищ (наприклад, прогностичних здібностей);

– по-четверте, відсутність науково обґрунтованого методологічного базису дослідження феномену інтуїції призводить до безсистемності та схоластичного його психологічного аналізу (наприклад, протилежні погляди на локалізацію інтуїції в несвідомому чи свідомому, протиставленні інтуїції та мислення тощо).

Наведені твердження повинні спонукати науковців до заглиблення в вигоди наукового дослідження феномена інтуїції, насамперед психологічного пласту його розуміння.

В. В. Шпіляревич,
здобувач кафедри
кримінально-правових дисциплін
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ

На сьогодні у кримінально-правовій науці серед багатьох учених немає єдності щодо розуміння ними поняття кримінально-правових заходів безпеки як різновиду заходів державного примусу. Так, на думку Т. В. Непомнящої, під заходами кримінально-правового характеру в найбільш загальному їх виді слід розуміти передбачені кримінальним законом заходи, які застосовуються до осіб, за вчинення ними злочину [1, с. 463].

О. С. Пунігов у своїй статті зазначає: «Заходи кримінально-правового характеру, про які мова йде у кримінальному законі, – це закріплені

законом примусові заходи кримінально-правового впливу, які застосовуються до осіб у зв'язку із вчиненням ними діяння, що містить у собі ознаки злочину, змінюючи кримінально-правовий статус таких осіб» [2, с. 466].

Вивчала поняття інших заходів кримінально-правового характеру також відома російська учена С. Г. Келіна. Зокрема, учена називає їх примусовими заходами, які пов'язані з конкретно визначеними правообмеженнями і застосовуються судом на підставі закону до осіб, визаних винними у вчиненні злочину, з метою виправлення й утримання цих осіб від повторного порушення кримінального закону [3, с. 54].

Є. В. Медведєв інші заходи кримінально-правового характеру розглядає як засоби кримінального примусу, що застосовуються за вчинення злочину [4, с. 46].

Здійснив спробу дати визначення засобам кримінально-правового впливу й І. І. Митрофанов. На його думку, засоби кримінально-правового впливу – це засоби, що застосовуються до особи, яка вчинила передбачене КК України суспільно небезпечне винне діяння (дію або бездіяльність), і полягають у передбаченій цим Кодексом негативній, справедливій і невідворотній оцінці (засудженні) вчиненого діяння та особи, яка його вчинила, а також у необхідних випадках – у позбавленні чи обмеженні прав і свобод цієї особи [5, с. 451].

Вивчаючи зміст і межі застосування кримінально-правових заходів, О. В. Козаченко зазначає, що під кримінально-правовими заходами необхідно розуміти передбачені Кримінальним кодексом (Загальною і Особливою частинами) засоби впливу на поведінку особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, як з метою реалізації цілей кримінальної відповідальності і покарання, так і з метою відновлення порушеного права, надання медичної допомоги, перевиховання тощо [6, с. 43].

У науці кримінального права є також багато дослідників, які вивчали заходи кримінально-правового характеру, але при цьому не дають визначення відповідним заходам. Зокрема, вітчизняний учений М. Т. Сорочинський, досліджуючи питання впливу на злочинність засобами кримінального права, використовував поняття «інші заходи кримінально-правового характеру», але при цьому не пояснює, що він розуміє під цими засобами, тільки стверджує, що з метою ефективного попередження злочинності заходи покарання та інші заходи кримінально-правового характеру мають поєднуватися із заходами економічного, соціального та інформаційного характеру [7, с. 10].

На сучасному етапі розвитку кримінально-правової науки у спеціальній літературі існує тільки одне монографічне дослідження проблеми заходів безпеки у кримінальному праві, яке здійснене у порівня-

льно-правовому аспекті І. М. Горбачовою. Так, автор під заходами безпеки у кримінальному праві розуміє заходи державного примусу, що застосовуються від імені держави за мотивованим рішенням суду до особи, яка скоїла суспільно небезпечне діяння, передбачене КК України, і полягають у передбаченому законом обмеженні прав і свобод особи, до якої вони застосовуються [8, с. 54].

Продовжуючи вивчати питання кримінально-правових заходів безпеки, В. О. Туляков трактує останні як примусові заходи, що згідно з кримінальним законом застосовуються судом поряд із заходами покарання (чи замість останніх) до особи, яка вчинила злочин, та безпосередньо спрямовані на попередження злочинів [9, с. 49], і при цьому акцентує увагу на можливість їх застосування до особи виключно за вчинення нею злочину.

О. Л. Ременсон, аналізуючи спеціально-попереджувальні заходи, які використовувалися у дореволюційний період, а на сучасному етапі розвитку кримінального права відповідають заходам безпеки, визначає їх як такі, що за своїм змістом є обмеженням соціальних можливостей поведінки злочинців тією мірою, якою вони можуть бути використані для вчинення нових злочинів [10, с. 38].

Подібні за змістом тлумачення заходів безпеки дають М. В. Щедрін та А. Ю. Єпіхін. Зокрема, М. В. Щедрін заходами безпеки вважає заходи примусового обмеження поведінки особи, які застосовуються за наявності зазначених у законі підстав, мають на меті запобігання шкідливого впливу певного джерела небезпеки або відмежування об'єкта захисту від шкідливого впливу джерел небезпеки [11, с. 61].

Позиція А. Ю. Єпіхіна зводиться до того, що під заходами безпеки доцільно розуміти комплекс обставин, які забезпечують стан захищеності об'єкта охорони від загрози нападу або фізичного протиправного впливу на нього від будь-кого, спрямований на відбиття, оборону від наявної небезпеки чи загрози її появи [12, с. 130].

Вивчаючи заходи виправлення разом із заходами безпеки, А. В. Савченко вважає останні ефективними засобами захисту суспільства, які призначаються для здійснення превентивного, виховного, виправного, лікувального та іншого спеціального впливу на осіб з кримінальною поведінкою, як у випадках застосування поряд із покаранням, так й у випадках окремого їх застосування [13, с. 293].

Таким чином, з'ясування змісту кримінально-правових заходів безпеки шляхом аналізу критичних точок зору щодо розуміння правової природи відповідного інституту дозволяє визначити останні як різновид заходів кримінального примусу, передбачених КК України, які за мотивованим рішенням суду застосовуються до особи, що перебуває

у так званому «небезпечному стані», який об'єктивно свідчить про високий ступінь ймовірності повторного вчинення нею кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК України, з метою забезпечення безпеки держави, суспільства в цілому чи особи зокрема.

1. Непомнящая Т. В. Меры уголовно-правового характера / Т. В. Непомнящая // Вестник Омского университета. Серия «Право». – № 3 (16). – 2008 – С. 460–472.

2. Пунигов А. С. Меры уголовно-правового характера: проблемы определения понятия / А. С. Пунигов // Актуальные проблемы российского права. – № 1 (4). – 2007. – С. 458–466.

3. Келина С. Г. Наказание и иные меры уголовно-правового характера / С. Г. Келина // Государство и право. – 2007. – № 6. – С. 51–58.

4. Медведев Е. Понятие и виды иных мер уголовно-правового характера, применяемых за совершение преступлений / Е. Медведев // Уголовное право. – № 5 (сентябрь-октябрь). – 2009. – С. 46–51.

5. Митрофанов І. І. Кримінально-правові засоби впливу на осіб, які вчинили злочини: монографія / І. І. Митрофанов. – Кременчук: Видавництво ПП Щербатих О.В., 2009. – 488 с.

6. Козаченко О. Теоретичне визначення змісту та меж застосування кримінально-правових заходів / О. Козаченко // Право України. – 2005. – № 10. – С. 41–43.

7. Сорочинський М. Г. Попередження злочинності засобами кримінального права: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / М. Г. Сорочинський. – Одеса, 2004. – 18 с.

8. Горбачова І. М. Заходи безпеки в системі кримінально-правових наслідків злочинного діяння за кримінальним законодавством України / І. М. Горбачова // Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. – Випуск 47. – Одеса «Юридична література». – 2009. – С. 50–55.

9. Туляков В. О. Заходи безпеки у кримінальному праві як засіб протидії організованій злочинності / В. О. Туляков // Теоретико-прикладні проблеми протидії організованій злочинності та злочинам терористичної спрямованості: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (8–9 квітня 2005 р.). Частина 1. – Львів, 2005. – С. 47–52.

10. Ременсон А. Л. Теоретические вопросы исполнения лишения свободы и перевоспитания заключенных / А. Л. Ременсон. – М., 1965. – 64 с.

11. Щедрин Н. В. Введение в правовую теорию мер безопасности: монография / Н. В. Щедрин – Краснояр. гос. ун-т, 1999. – 180 с.

12. Епихин А. Ю. Обеспечение безопасности личности в системе воздействия на преступность / А. Ю. Епихин // Реагирование на преступность: концепции, закон, практика. – М.: Российская криминологич. ассоциация, 2002. – С. 126–131.

13. Савченко А. В. Кримінальне законодавство України та федеральне кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки: комплексне порівняльно-правове дослідження: монографія / А. В. Савченко. – К.: КНТ, 2007. – 596 с.